সপ্তম অধ্যায়

କାରକ ଓ ବିଭକ୍ତି

୭.୧ : "ରାଜା ପ୍ରଭାତରେ ଭିକ୍ଷୁକମାନଙ୍କୁ ରାଜକୋଷରୁ ସ୍ୱହସ୍ତରେ ଗାଈଗୁଡ଼ିକୁ ଦାନ କଲେ ।"

ଏହି ବାକ୍ୟରେ କ୍ରିୟାପଦ ହେଉଛି 'ଦାନକଲେ' । ଏହି କ୍ରିୟାପଦ ସହିତ ଅନ୍ୟପଦଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ବନ୍ଧିତ । ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧ ନିମ୍ନମତେ ବିଚାର କରାଯାଇ ପାରିବ –

	ପ୍ରଶ୍ନ	ଉତ୍ତର	ସମ୍ବନ୍ଧ
(କ)	କିଏ ଦାନ କଲେ ?	ରାଜା	କର୍ତ୍ତା
(ଖ)	କ'ଣ ଦାନ କଲେ ?	ଗାଈଗୁଡ଼ିକୁ	କର୍ମ
(ଗ)	କାହାଦ୍ୱାରା ଦାନକଲେ ?	ସ୍ୱହସ୍ତରେ	କରଣ
(ଘ)	କାହାକୁ ଦାନ କଲେ ?	ଭିକ୍ଷୁକମାନଙ୍କୁ	ସଂପ୍ରଦାନ
(ଙ)	କେଉଁଠାରୁ ଦାନ କଲେ ?	ରାଜକୋଷରୁ	ଅପାଦାନ
(ଚ)	କେତେବେଳେ ଦାନ କଲେ ?	ପ୍ରଭାତରେ	ଅଧିକରଣ

ଏଥିରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ, କ୍ରିୟାପଦ 'ଦାନ କଲେ' ସହିତ ବାକ୍ୟର ଅନ୍ୟପଦଗୁଡ଼ିକର ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ସମ୍ବନ୍ଧ ରହିଅଛି । ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧକୁ କାରକ କହନ୍ତି ।

ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ କ୍ରିୟାପଦ ସହିତ ଅନ୍ୟ ପଦମାନଙ୍କର ଯେଉଁ ସମ୍ବନ୍ଧ ରହିଥାଏ,

ତାହାକୁ କାରକ କୁହାଯାଏ ।

ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧ ଛଅ ପ୍ରକାରର । ଏହାକୁ ଆଧାର କରି ଛ'ଗୋଟି କାରକର ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଇଛି । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି – କର୍ତ୍ତା, କର୍ମ, କରଣ, ସମ୍ପ୍ରଦାନ, ଅପାଦାନ ଓ ଅଧିକରଣ କାରକ ।

୭.୨ : କର୍ତ୍ତା କାରକ :

(କ) **ବିବେକାନନ୍ଦ** ଆମେରିକାରେ ଓଜସ୍ୱିନୀ ଭାଷଣ ଦେଇଥିଲେ ।

(ଖ) ଖରାଦିନେ **ପଣସ** ପାଚେ ।

(ଗ) **ରାଜା** ପୁରୋହିତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଯଜ୍ଞ କରାଉଛନ୍ତି ।

ଲକ୍ଷ୍ୟକର ଯେ, ପ୍ରଥମ ବାକ୍ୟର 'ଭାଷଣ ଦେବା' କ୍ରିୟାଟି ବିବେକାନନ୍ଦଙ୍କଦ୍ୱାରା ସଂପାଦିତ ହୋଇଛି, ଦ୍ୱିତୀୟ ବାକ୍ୟରେ 'ପାଚିବା' କ୍ରିୟା ପଣସ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୁହାଯାଇଛି ଏବଂ 'ଯଜ୍ଞ କରାଇବା' କ୍ରିୟାଟି ରାଜା ନିଜେ ନକରି ପୁରୋହିତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଉଛନ୍ତି । ଏହି ବାକ୍ୟ ତିନୋଟିରେ ଯଥାକ୍ରମେ 'ବିବେକାନନ୍ଦ', 'ପଣସ' ଓ 'ରାଜା' କର୍ତ୍ତା କାରକ ଅଟନ୍ତି । **ତେଣୁ କ୍ରିୟା ଯେ ସଂପାଦନ କରେ, କରାଏ ଅଥବା ଯାହା ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି କ୍ରିୟା କୁହାଯାଏ ତାହା କର୍ତ୍ତା କାରକ** । ସାଧାରଣତଃ କ୍ରିୟାପଦ ପୂର୍ବରୁ କିଏ ବା କ'ଣ ଲଗାଇ ପ୍ରଶ୍ନକଲେ ଉତ୍ତରରେ **କର୍ତ୍ତାକାରକ** ମିଳିଥାଏ ।

ଯଥା –

ପ୍ରଶ୍ନ	**ଉତ୍ତର ବା କର୍ତ୍ତା କାରକ**
କିଏ ଓଜସ୍ୱିନୀ ଭାଷଣ ଦେଇଥିଲେ	ବିବେକାନନ୍ଦ
କ'ଣ ପାଚିଥାଏ ?	ପଣସ
କିଏ ଯଜ୍ଞ କରାଉଛନ୍ତି ?	ରାଜା

ଯେଉଁ କର୍ତ୍ତା ନିଜେ କ୍ରିୟା ସଂପାଦନ ନକରି ଅନ୍ୟ ଦ୍ୱାରା କରାଏ,

ତାହାକୁ ପ୍ରଯୋଜକ କର୍ତ୍ତା ଏବଂ ଯାହାଦ୍ୱାରା କରାଏ ତାହାକୁ ପ୍ରଯୋଜ୍ୟ କର୍ତ୍ତା କହନ୍ତି ।

ଏଠାରେ 'ରାଜା' ପ୍ରଯୋଜକ କର୍ତ୍ତା ଏବଂ 'ପୁରୋହିତମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା' ପ୍ରଯୋଜ୍ୟ କର୍ତ୍ତା ।

ପୁନଶ୍ଚ ନିମ୍ନଲିଖିତ ବାକ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବା

ଶାନ୍ତିଶୃଙ୍ଖଳା ରକ୍ଷା କର ।

ମନଦେଇ ପାଠ ପଢ ।

ନିଷ୍ଠାରଖି କାର୍ଯ୍ୟ କର ।

ବାଟଦେଖି ଚାଲ ।

ଉଲ୍ଲିଖିତ ଚାରିଗୋଟି ବାକ୍ୟରେ କର୍ତ୍ତା ଉହ୍ୟ ହୋଇ ରହିଅଛି । ଏଠାରେ କର୍ତ୍ତାଟି ହେଉଛି 'ତୁମେ' । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ସାଧାରଣତଃ ଆଦେଶାତ୍ମକ ବାକ୍ୟରେ କର୍ତ୍ତାର ଅନୁପସ୍ଥିତି ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । କର୍ତ୍ତା ଭାବରେ ବିଶେଷ୍ୟ, ବିଶେଷଣ, ସର୍ବନାମ, ଖଣ୍ଡବାକ୍ୟ ଓ ବାକ୍ୟାଂଶ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରନ୍ତି । ଯଥା;

ବିଶେଷ୍ୟ : **କପିଳେନ୍ଦ୍ରଦେବ** ଏକ ବିଶାଳ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ ।

ବିଶେଷଣ : **ଗୁଣବନ୍ତ** ସମସ୍ତଙ୍କର ଆଦରର ପାତ୍ର ହୋଇଥାଏ ।

ସର୍ବନାମ : **ସେ** ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭିମାନୀ ଥିଲେ ।

ଖଣ୍ଡବାକ୍ୟ : **କାଲି ଖେଳ ହେବ କି ନାହିଁ,** ବର୍ଷା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ।

ବାକ୍ୟାଂଶ : **ଦାନ୍ତୁରୀର ହସିବା କାନ୍ଦିବା** ସମାନ ଅଟେ ।

କର୍ତ୍ତା କାରକରେ ପ୍ରଥମା ବିଭକ୍ତି ହୁଏ ।

୭.୩ : କର୍ମକାରକ :

ମାର୍କୋନି **ରେଡ଼ିଓ** ଉଦ୍‌ଭାବନ କରିଥିଲେ ।

ନିଲ୍‌ଆର୍ମଷ୍ଟ୍ରଙ୍ଗ **ଚନ୍ଦ୍ରକୁ** ଯାଇଥିଲେ ।

ଇଂରେଜମାନେ **ଭାରତକୁ** ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡ କରିଦେଲେ ।

ପ୍ରଦତ୍ତ ତିନିଗୋଟି ବାକ୍ୟରେ କର୍ମଗୁଡ଼ିକ ଯଥାକ୍ରମେ – 'ରେଡ଼ିଓ', 'ଚନ୍ଦ୍ରକୁ' ଓ 'ଭାରତକୁ' ।

କ୍ରିୟାପଦ ସହିତ ଏହି ପଦମାନଙ୍କର ସମ୍ବନ୍ଧକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କର :

ପ୍ରଶ୍ନ	**ଉତ୍ତର**
କ'ଣ ଉଦ୍‌ଭାବନ କରିଥିଲେ ?	ରେଡ଼ିଓ
କେଉଁଠିକୁ ଯାଇଥିଲେ ?	ଚନ୍ଦ୍ରକୁ
କାହାକୁ ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡ କରିଦେଲେ ?	ଭାରତକୁ

ଏଠାରେ 'ରେଡ଼ିଓ', 'ଚନ୍ଦ୍ରକୁ' ଓ 'ଭାରତକୁ' କର୍ମକାରକ ।

କର୍ତ୍ତାର କ୍ରିୟା ସାଧନରେ ଯାହା ଅଭିଳଷିତ ତାହା କର୍ମକାରକ ।

ସାଧାରଣତଃ କ୍ରିୟା ପୂର୍ବରୁ କ'ଣ, କାହାକୁ ବା କେଉଁଠିକୁ ଲଗାଇ ପ୍ରଶ୍ନକଲେ ଉତ୍ତରରେ କର୍ମକାରକ ମିଳିଥାଏ ।

ନିମ୍ନସ୍ଥ ବାକ୍ୟଟିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକର ।

'ଶିକ୍ଷକ **ଛାତ୍ରକୁ ପ୍ରଶ୍ନ** ପଚାରିଲେ' ।

ଏହି ବାକ୍ୟରେ 'ଛାତ୍ରକୁ' ଓ 'ପ୍ରଶ୍ନ' ଦୁଇଗୋଟି କର୍ମ ଅଟନ୍ତି । ଏପରି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗୋଟିଏ କର୍ମକୁ ମୁଖ୍ୟକର୍ମ ଓ ଅନ୍ୟଟିକୁ ଗୌଣକର୍ମ କୁହାଯାଏ । ଏଠାରେ 'ଛାତ୍ରକୁ' ଗୌଣକର୍ମ ଓ 'ପ୍ରଶ୍ନ' ମୁଖ୍ୟ କର୍ମ । କ୍ରିୟା ଦ୍ୱିକର୍ମକ ହୋଇଥିଲେ ଯେଉଁ କର୍ମଟି ଅନ୍ୟକାରକ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ, ତାହା ଗୌଣ ବା ଅପ୍ରଧାନ ଏବଂ ଅପରଟି ମୁଖ୍ୟ ବା ପ୍ରଧାନ କର୍ମ ଅଟେ ।

ବିଶେଷ୍ୟ, ସର୍ବନାମ ବା ବିଶେଷ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତେ ବ୍ୟବହୃତ ଯେ କୌଣସି ପଦ ବା ପଦସମଷ୍ଟି କର୍ମପଦ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରେ ।

ଯଥା – ସେ କାହିଁକି ପଦତ୍ୟାଗ କଲେ, ମୁଁ ଜାଣେ ।

ଏଠାରେ 'ଜାଣେ' କ୍ରିୟାର କର୍ମହେଉଛି – 'ସେ କାହିଁକି ପଦତ୍ୟାଗ କଲେ' ଅର୍ଥାତ ଗୋଟିଏ ବାକ୍ୟ ଏଠାରେ କର୍ମରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଅଛି ।

କର୍ମକାରକରେ ଦ୍ୱିତୀୟା ବିଭକ୍ତି ହୁଏ ।

୭.୪ : କରଣ କାରକ :

କାଠୁରିଆ **କୁରାଢ଼ିରେ** ଗଛ କାଟୁଅଛି ।

ଲୋକଟି **ଜାଲରେ** ମାଛ ଧରୁଅଛି ।

ସେ **କଲମରେ** ଲେଖୁଅଛି ।

ଉପରୋକ୍ତ ବାକ୍ୟ ତିନୋଟିରେ କ୍ରିୟାପଦ ସହିତ ଅନ୍ୟପଦର ସମ୍ବନ୍ଧକୁ ନିମ୍ନମତେ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାଯାଇପାରେ ।

ପ୍ରଶ୍ନ	**ଉତ୍ତର**
କାହାଦ୍ୱାରା ଗଛ କାଟୁଅଛି ?	କୁରାଢ଼ିରେ
କାହାଦ୍ୱାରା ମାଛ ଧରୁଅଛି ?	ଜାଲରେ
କାହାଦ୍ୱାରା ଲେଖୁଅଛି ?	କଲମରେ

ଏଠାରେ 'କୁରାଢ଼ି', 'ଜାଲ' ଓ 'କଲମ' କ୍ରିୟା ସାଧନର ମାଧ୍ୟମ ।

ଯାହା ସାହାଯ୍ୟରେ କ୍ରିୟା ସାଧିତ ହୁଏ ବା କ୍ରିୟା ସାଧନରେ ଯିଏ ପ୍ରକୃଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ତାହା କରଣ କାରକ ହୁଏ ।

ସାଧାରଣତଃ କ୍ରିୟାପଦ ପୂର୍ବରେ 'କାହାଦ୍ୱାରା' ଲଗାଇ ପ୍ରଶ୍ନକଲେ ଉତ୍ତରରେ କରଣ କାରକ ମିଳିଥାଏ । **କରଣ କାରକରେ ତୃତୀୟା ବିଭକ୍ତି ହୁଏ ।**

୭.୫ : ସଂପ୍ରଦାନ କାରକ :

ରାଜା **ଦରିଦ୍ରମାନଙ୍କୁ** ଅନ୍ନଦାନ କଲେ ।

ଗୃହିଣୀ **ଭିକାରିକୁ** ଭିକ୍ଷା ଦେଲେ ।

ରାଜା **ପୁରୋହିତମାନଙ୍କୁ** ସୁନା ମୋହର ଦେଲେ ।

ଉଲ୍ଲିଖିତ ବାକ୍ୟଗୁଡ଼ିକରେ 'ଦରିଦ୍ରମାନଙ୍କୁ', 'ଭିକାରି'କୁ ଓ 'ପୁରୋହିତମାନଙ୍କୁ' ଯଥାକ୍ରମେ 'ଅନ୍ନ', 'ଭିକ୍ଷା' ଓ 'ସୁନାମୋହର' ସମ୍ୟକ୍‌ରୂପେ ଦାନ କରାଗଲା । ଦତ୍ତ ବସ୍ତୁର ସେମାନେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧିକାରୀ ।

ଯାହାକୁ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ସମ୍ୟକ୍‌ରୂପେ ଦାନ କରାଯାଏ, ତାହାର ସଂପ୍ରଦାନ କାରକ ହୁଏ ।

'ଦରିଦ୍ରମାନଙ୍କୁ', 'ଭିକାରିକୁ' ଓ 'ପୁରୋହିତମାନଙ୍କୁ' ସଂପ୍ରଦାନ କାରକ ଅଟନ୍ତି ।

ଧୋବାକୁ ଲୁଗା ଦିଅ ।

ଦରଜିକୁ କନା ଦିଅ ।

କନ୍ଥାବାଲାକୁ ଲୁଗା ଦିଅ ।

ଏହି ତିନିଗୋଟି ବାକ୍ୟରେ 'ଧୋବା', 'ଦରଜି' ଓ 'କନ୍ଥାବାଲା'ଙ୍କୁ ଦିଆଯାଉଥିବା ବସ୍ତୁର ସେମାନେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧିକାରୀ ନୁହନ୍ତି । **ଯେଉଁଠି ଗ୍ରହୀତା ଦତ୍ତ ବସ୍ତୁର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧିକାରୀ ହୋଇନଥାନ୍ତି, ସେଠାରେ ଗ୍ରହୀତାଠାରେ ସଂପ୍ରଦାନ କାରକ ନହୋଇ ସେଠାରେ କର୍ମକାରକ ହୋଇଥାଏ** । ତେଣୁ 'ଧୋବାକୁ' 'ଦରଜିକୁ' ଓ 'କନ୍ଥାବାଲାକୁ' ସଂପ୍ରଦାନ କାରକ ନହୋଇ କର୍ମକାରକ ହେବ ।

ସଂପ୍ରଦାନ କାରକରେ ଚତୁର୍ଥୀ ବିଭକ୍ତି ହୁଏ ।

୭.୬ : ଅପାଦାନ କାରକ :

ଗଛରୁ ପତ୍ର ପଡ଼ିଲା ।

ଆକାଶରୁ ଧୂମକେତୁ ଛିଣ୍ଡିଲା ।

ପର୍ବତରୁ ପଥର ଖସିଲା ।

ପ୍ରଦତ୍ତ ବାକ୍ୟଗୁଡ଼ିକରେ 'ଗଛରୁ ପତ୍ର', 'ଆକାଶରୁ ଧୂମକେତୁ' ଓ 'ପର୍ବତରୁ ପଥର' ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇଅଛି । 'ପଡ଼ିଲା', 'ଛିଣ୍ଡିଲା' ଓ 'ଖସିଲା' କ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହେବା ସ୍ପଷ୍ଟ ହେଉଅଛି ।

କ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ଗୋଟିଏ ବସ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁଠାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହେବା ଜଣାଗଲେ, ଯେଉଁ ବସ୍ତୁଠାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୁଏ, ତାହାର ଅପାଦାନ କାରକ ହୋଇଥାଏ ।

ତେଣୁ ଗଛରୁ, ଆକାଶରୁ ଓ ପର୍ବତରୁ ପଦଗୁଡ଼ିକରେ ଅପାଦାନ କାରକ ହେବ ।

କ୍ରିୟାପଦ ପୂର୍ବରୁ ସାଧାରଣତଃ 'କାହାଠାରୁ', 'କେଉଁଠୁ' ଲଗାଇ ପ୍ରଶ୍ନକଲେ, ଉତ୍ତରରେ ଅପାଦାନ କାରକ ମିଳିଥାଏ । ଯଥା –

ପ୍ରଶ୍ନ	**ଉତ୍ତର**
କେଉଁଥିରୁ / କେଉଁଠୁ ପତ୍ର ପଡ଼ିଲା ?	ଗଛରୁ
କେଉଁଠୁ /କେଉଁଥିରୁ ଧୂମକେତୁ ଛିଣ୍ଡିଲା ?	ଆକାଶରୁ
କେଉଁଠୁ /କେଉଁଥିରୁ ପଥର ଖସିଲା ?	ପର୍ବତରୁ

କେବଳ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ନୁହେଁ ଉତ୍ପତି, ବିରତି, ଆରମ୍ଭ, ରକ୍ଷା, ମୁକ୍ତି, ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ, ପରାଜୟ ଇତ୍ୟାଦି ଅର୍ଥରେ ମଧ୍ୟ ଅପାଦାନ କାରକ ହୋଇଥାଏ । ଯଥା –

(କ) **କ୍ଷୀରରୁ** ଘିଅ ବାହାରେ । (ଉତ୍ପତି)

(ଖ) ଶ୍ରମିକମାନେ **ଆନ୍ଦୋଳନରୁ** ବିରତ ହେଲେ । (ବିରତି)

(ଗ) ଖଜୁରୀଗଛ **ମୂଳରୁ** ପାହାଚ ପାହାଚ । (ଆରମ୍ଭ)

(ଘ) ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କୁ ଅନେକ **ବିପଦରୁ** ରକ୍ଷା କରିଥିଲେ । (ରକ୍ଷା)

(ଙ) ୧୯୪୭ ମସିହାରେ ଭାରତ **ପରାଧୀନତାରୁ** ମୁକ୍ତ ହେଲା । (ମୁକ୍ତି)

(ଚ) ମାୟାବଳରେ ଅସୁରମାନେ **ସମ୍ମୁଖରୁ** ଅନ୍ତର୍ହିତ ହୋଇଯାନ୍ତି । (ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ)

(ଛ) ଗୁରୁ **ଶିଷ୍ୟଠାରୁ** ପରାଜିତ ହେଲେ ଖୁସି ହୁଅନ୍ତି । (ପରାଜୟ)

ଅପାଦାନ କାରକରେ ପଞ୍ଚମୀ ବିଭକ୍ତି ହୁଏ ।

୭.୬୭ : ଅଧିକରଣ କାରକ :

ଗଛରେ ପକ୍ଷୀଟି ବସିଛି ।

ପୂର୍ଣ୍ଣମୀରେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଦେଖାଯାଏ ।

ଏଠାରେ 'ବସିଛି' କ୍ରିୟାର ସ୍ଥାନ 'ଗଛ' ଓ 'ଦେଖାଯାଏ' କ୍ରିୟାର ସମୟ ବା କାଳ 'ପୂର୍ଣ୍ଣମୀ' । 'ବସିଛି' ଓ 'ଦେଖାଯାଏ' କ୍ରିୟାଦ୍ୱାରା ସ୍ଥାନ ଓ କାଳ ସୂଚିତ ହେଉଅଛି ।

କ୍ରିୟା ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ବା ଯେଉଁ ସମୟରେ ସାଧିତ ହୁଏ,

ସେହି ସମୟର ବା ସ୍ଥାନର ଅଧିକରଣ କାରକ ହୋଇଥାଏ ।

ଏଠାରେ 'ଗଛରେ' ଓ 'ପୂର୍ଣ୍ଣମୀରେ' ଅଧିକରଣ କାରକ ହୋଇଅଛି ।

କ୍ରିୟାପଦ ପୂର୍ବରୁ ସାଧାରଣତଃ 'କେଉଁଠାରେ' ଏବଂ 'କେତେବେଳେ' ଲଗାଇ ପ୍ରଶ୍ନକଲେ ଉତ୍ତରରେ ଅଧିକରଣ କାରକ ମିଳିଥାଏ ।

ପ୍ରଶ୍ନ	**ଉତ୍ତର**
କେଉଁଠାରେ ବସିଛି ?	ଗଛରେ
କେତେବେଳେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଦେଖାଯାଏ	ପୂର୍ଣ୍ଣମୀରେ

ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅଧିକରଣ କାରକ ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ । ଯଥା (କ) ସ୍ଥାନାଧିକରଣ ବା ଆଧାରାଧିକରଣ ଓ (ଖ) କାଳାଧିକରଣ ।

ଯେଉଁ ପଦଦ୍ୱାରା କ୍ରିୟାର ସ୍ଥାନ ସୂଚିତ ହୁଏ ତାହା ସ୍ଥାନାଧିକରଣ ବା ଆଧାରାଧିକରଣ ହୁଏ ।

ମାଠିଆରେ ଜଳ ଅଛି ।

ସେହିପରି **ଯେଉଁପଦଦ୍ୱାରା କ୍ରିୟା ଯେଉଁ ସମୟରେ ସାଧିତ ହୁଏ ବା ହେଲା ବୋଲି ଜଣାଯାଏ, ତାହାଠାରେ କାଳାଧିକରଣ ହୁଏ ।**

ଯଥା – **ବର୍ଷାଋତୁରେ** କଦମ୍ବଫୁଲ ଫୁଟେ ।

ଆଧାରାଧିକରଣ ତ୍ରିବିଧ । ଯଥା –

(କ) ଐକଦେଶିକ ଆଧାରାଧିକରଣ

ଉଦାହରଣ – **ଗଛରେ** ଫୁଲ ଫୁଟିଅଛି ।

(ଖ) ବୈଷୟିକ ଆଧାରାଧିକରଣ

ଉଦାହରଣ – ବିନୟବାବୁ **ବ୍ୟାକରଣରେ** ପ୍ରବୀଣ ।

(ଗ) ଅଭିବ୍ୟାପକ ଆଧାରାଧିକରଣ

ଉଦାହରଣ – **ତିଳରେ** ତେଲ ଥାଏ ।

ଅନୁଶୀଳନୀ

୧. କାରକ କାହାକୁ କହନ୍ତି ? ତାହା କେତେ ପ୍ରକାରର ?

୨. କର୍ମକାରକ ଓ ସଂପ୍ରଦାନ କାରକ ମଧ୍ୟରେ କି ପ୍ରଭେଦ ଅଛି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସହ ଦର୍ଶାଅ ।

୩. ସମ୍ବନ୍ଧପଦ କାହାକୁ କହନ୍ତି ?

୪. ଅଧିକରଣ କାରକ କେତେ ପ୍ରକାର ? ଉଦାହରଣ ସହିତ ଆଲୋଚନା କର ।

୫. ବିଭିନ୍ନ ଅର୍ଥରେ ଅପାଦାନ କାରକର ବ୍ୟବହାର ଦେଖାଅ ।

୬. ନିମ୍ନଲିଖିତ ବାକ୍ୟରେ ସ୍ଥୁଳାକ୍ଷର ବିଶିଷ୍ଟ ପଦମାନଙ୍କର କାରକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କର ।

(କ) **ବାଳକେ** ମୋର ବୋଲ କର ।

(ଖ) ରାଜା **ଦରିଦ୍ରମାନଙ୍କୁ** ଅର୍ଥଦାନ କଲେ ।

(ଗ) **ଲୋଭରୁ** ପାପର ଜନ୍ମ ।

(ଘ) ଲୋକଟି **ଲଙ୍ଗଳରେ** ଚାଷ କରୁଅଛି ।

(ଙ) ରାମବାବୁ **ଦରଜିକୁ** କନା ଦେଲେ ।

(ଚ) ଖଜୁରିଗଛ **ମୂଳରୁ** ପାହାଚ ପାହାଚ ।

(ଛ) ମାଛ **ପାଣିରେ** ଖେଳୁଛି ।

(ଜ) ବର୍ଷାଦିନେ **ଜାମୁକୋଳି** ପାଚେ ।

(ଝ) **କ୍ଷୀରରୁ** ଛେନା ହୁଏ ।

(ଞ) ହରିବାବୁ **ଗଣିତରେ** ପଟୁ ।

୭. ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁସାରେ ଉତ୍ତର ଲେଖ ।

(i) ମେଘରେ ଆକାଶ ଢାଙ୍କି ହୋଇ ଯାଇଛି । (କର୍ତ୍ତାକାରକ ଚିହ୍ନାଅ)

(ii) ସୁବିଧା ହେଲେ ଆସ । (କର୍ତ୍ତାକାରକଟି ଲେଖ)

(iii) ଗୋପବନ୍ଧୁ ବହୁତ — ଅର୍ଜନ କରିଥିଲେ । (କର୍ମକାରକ ସୂଚଉଥିବା ପଦଟିଏ ଲେଖ)

(iv) ଚୈତନ୍ୟ ପୁରୀକୁ ଆସିଥିଲେ । (କର୍ମକାରକ ଚିହ୍ନାଅ)

(v) 'ଦ୍ୱାରା'ଶବ୍ଦକୁ ବାକ୍ୟରେ ବ୍ୟବହାର କରି କରଣ କାରକରେ ପରିଣତ କର ।

(vi) ବ୍ୟାୟାମ ଦ୍ୱାରା ଶରୀର ସୁସ୍ଥ ରହେ । (କରଣ କାରକ ଚିହ୍ନଅ)

(vii) ମହୁମାଛି ଫୁଲରୁ ମହୁ ସଂଗ୍ରହ କରେ । (ଅପାଦାନ କାରକ ପଦ ଚିହ୍ନାଅ)

(viii) __________ ଭଲ ଫସଲ ହୋଇଛି । (ଉପଯୁକ୍ତ ଅଧିକରଣ କାରକଟିଏ ଲଗାଅ)

(ix) __________ ରେ ଗଛ କଟା ହେଉଛି । (ଉପଯୁକ୍ତ ଅଧିକରଣ କାରକଟିଏ ବ୍ୟବହାର କର)

(x) ହାତୀ ଡାଳ ଭାଙ୍ଗୁଛି । (କର୍ମ କାରକ ଚିହ୍ନାଅ)

❖❖❖